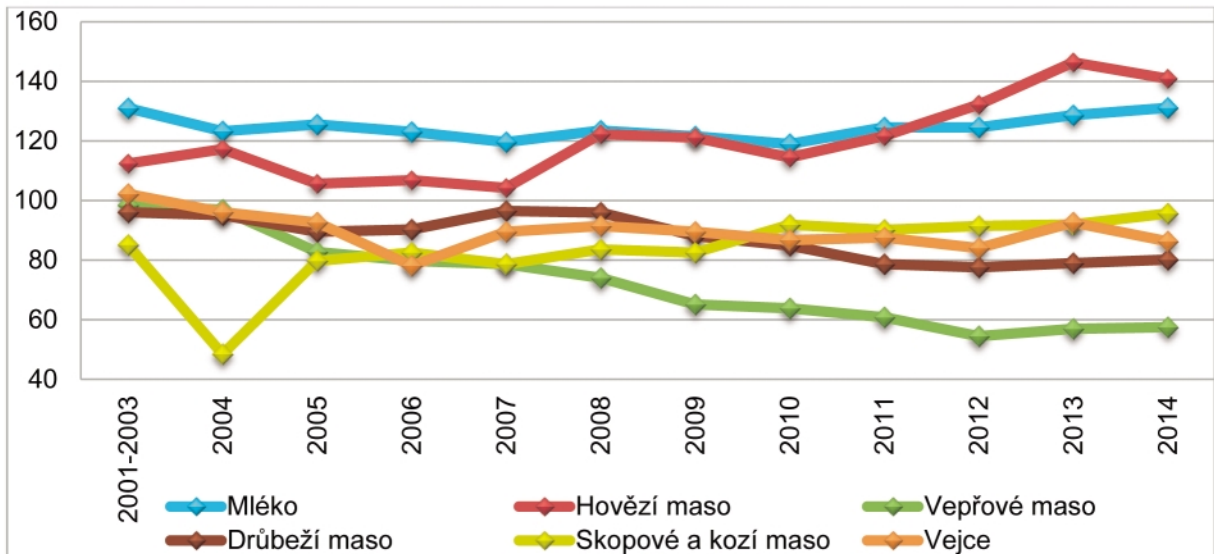

Graf 1.2 Vývoj míry soběstačnosti hlavních živočišných komodit v ČR v %

Zdroj: Zprávy o stavu zemědělství ČR (MZe, 2009 – 2014), výpočty ÚZEI, 2015

Negativním jevem je klesající a v porovnání s průměrem zemí EU 15 i EU 28 nižší přidaná hodnota a efektivnost resp. produktivita českého zemědělství. Podíl mezispotřeby na produkci se ze 70 % v období 2001 -2003 zvýšil v roce 2012 na více než 72 % (proti zhruba 60% průměru EU). Intenzita využití zdrojů měřena hodnotovou výší produkce v běžných cenách na ha z.p. se za stejné období zvýšila z 28 tis. Kč na 34 tis. Kč, zdaleka však nedosahuje průměru zemí EU (zhruba 60%úroveň).

Připisování příčiny tohoto stavu především na vrub nerovné výše přímých plateb proti původní EU 15 není v souladu s podílem podpor na tvorbě hrubé zemědělské produkce, kde se ČR nijak nevymyká míře podpory v regionu. Podobně to platí při vyjádření výše podpory v paritě kupní síly.

Kromě relativně vysokého podílu znevýhodněných oblastí (LFA) jsou jednou z hlavních příčin tohoto negativního vývoje podstatně vyšší podpory zemědělství po vstupu do EU (v období 2012-2014 v průměru kolem 38 mld.Kč,³ tj.nominálně více než 3krát proti období před vstupem,viz graf 2). Strukturálně jde přitom o vysoký podíl důchodových podpor (podpor příjmů) na celkových podporách⁴. Podíl všech přímých plateb (tj.včetně vázaných podpor) v čisté přidané hodnotě zemědělských podniků je v porovnání s naprostou většinou zemí EU vysoký (47,3 % v roce 2012, v porovnání s 30,9 % průměru EU) a svědčí o ekonomicky „nezdravé“ závislosti českých podniků více na podporách než na podmínkách trhu.

Chování podniků se do značné míry přizpůsobovalo podmínkám získávání podpor, což mj. ústilo do změn ve struktuře výroby (viz tab.1), tj.celkového snižování rozměru živočišné výroby, výměry rostlinných komodit, více náročných na množství a kvalitu práce, včetně nároků na management a marketing (zelenina, ovoce), a také výměry krmných plodin na o. p. (tj. komodit s pozitivními dopady do ŽP); tyto strukturální změny přitom působí i na snižování celkové produkce odvětví⁵. Na snižování výměry produkce ovoce a zeleniny měly negativní vliv zejména dovozy levného zboží (vlivem obchodní politiky obchodních řetězců), které následně zamezily uplatnění tuzemské produkce na trhu, ale také nechuť vlád v 90. letech lépe chránit trh před dumpingovými dovozy, špatná privatizace domácího zpracovatelského průmyslu a v neposlední řadě i polské prosazení si výjimky pro platby sociálních odvodů pro polské zemědělce, což činí produkci náročnou na práci nekonkurenceschopnou. Dalším důsledkem bylo snižování tlaku na zvyšování efektivnosti a produktivity výroby, včetně sdružování podniků pro zlepšování jejich pozice na trhu apod.

3 Problém přidané hodnoty není ve výši podpor,ale v jejich struktuře,ale především ve výši realizačních cen,kde nedosahujeme ani průměru EU (tzn.problém je v nižší konkurenceschopnosti potravinářů a síle řetězců).

4 Investiční podpory, i když zdaleka nedosahují úrovně provozních podpor, významně přispěly k technické a technologické modernizaci zemědělství.

5 Podle údajů ČSÚ (Souhrnné zemědělské účty,stálé ceny roku 2000) vzrostla produkce RV v průměru let 2010 -13 proti průměru let 2001 -03 o 11,2 %, zatímco produkce ŽV v porovnání stejných období klesla o 12,7 %.